

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Sint açao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
6 september 2022
Ons kenmerk
Cft 202200104
Pagina
1/7

Uw kenmerk

Bijlage

-

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2022

Geachte mevrouw Maduro,

Op 23 augustus 2022 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de tweede uitvoeringsrapportage (UR) van het begrotingsjaar 2022 van Aruba. Conform de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) had de tweede UR uiterlijk op 12 augustus 2022 ingediend moeten zijn. De UR wordt herhaaldelijk niet tijdig aangeleverd bij het CAft. Het CAft verzoekt u de wettelijke termijn zoals voorgeschreven in de LAft in het vervolg aan te houden. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het CAft op de tweede UR.

Op 30 augustus 2022 ontving het CAft de najaarsnota 2022 (NJN) die ook aan de Staten is aangeboden. In de NJN wordt door Aruba stil gestaan bij de mutaties in de vastgestelde begroting voor het dienstjaar 2022 die nog vóór het eind van dit begrotingsjaar verricht moeten worden. Op 31 augustus 2022 ontving het CAft de bij de NJN behorende ontwerpbegrotingswijziging (OBW) van Aruba met een verzoek hierbij te adviseren op grond van artikel 11 van de LAft. Het CAft zal separaat en op grond van artikel 11 van de LAft adviseren bij de OBW. De NJN is, gezien de relevantie voor de uitvoering, al wel betrokken bij de onderhavige reactie op de UR.

Een afschrift van dit schrijven wordt aan de Staten en aan de minister-president van Aruba verstuurd.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de LAft en het protocol Aruba-Nederland van 22 november 2018 (protocol).¹ De looptijd van het protocol is op 20 januari 2022 met twee jaar verlengd tot 31 december 2023 of zo veel eerder als de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) in werking treedt.²

---

¹ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, getekend 22 november 2018.

² BZK, Briefwisseling tussen de regering van Nederland en de regering van Aruba, houdende een verlenging van het Protocol Aruba Nederland 2019-2021 Inkadering van het pad richting solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën van Aruba, d.d. 20 januari 2022.

Vanwege de coronacrisis heeft de Rijksoverheid (RMR) aan Aruba, op diens verzoek,³ toestemming verleend om, op basis van artikel 23 lid 1 van de LAft, voor 2022 af te wijken van de centrale begrotingsnorm van artikel 14 lid 2 van de LAft.⁴ Het maximaal toegestane financieringstekort over het jaar 2022 mag zo groot zijn als de in 2022 toe te kennen liquiditeitssteun, vermeerderd met eventuele binnenlands of buitenlands (beide na instemming van de RMR) aan te trekken liquiditeiten ter dekking van het financieringstekort, en vermeerderd met het beginsaldo minus het eindsaldo van de liquide middelen van het jaar. De verschillen tussen de kasbenadering en een baten-lasten-benadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken.

Oordeel

De UR toont over de eerste helft van 2022 een gerealiseerd financieringstekort van het land van AWG 19 miljoen. Het financieringsoverschot van de gehele collectieve sector bedraagt AWG 21 miljoen, 0,4 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dit wordt met name veroorzaakt door positieve resultaten bij verschillende entiteiten behorende tot de collectieve sector, namelijk AWG 30 miljoen bij de Aruba Tourism Authority (ATA) en AWG 14 miljoen bij de Sociale Verzekeringsbank (SVb).

De directe belastingbaten tot en met het tweede kwartaal zijn hoger dan in dezelfde periode in 2021. Ondanks het economisch herstel zijn deze echter nog niet op het niveau van 2019. Dit wordt met name verklaard door het achterblijven van de baten uit de loonbelasting en de winstbelasting. Het CAft constateerde al bij de vierde UR 2021, dat het economisch herstel onvoldoende zichtbaar is in de realisatie van de baten uit de loonbelasting.⁵ In tegenstelling tot de loonbelasting zijn de premiebaten uit de volksverzekeringen sinds het eerste kwartaal 2022 wel terug op het niveau van 2019.⁶ De verklaring voor deze divergerende beweging ontbreekt echter nog steeds, ondanks herhaalde verzoeken daartoe. Met betrekking tot de winstbelasting blijft, ondanks de economische groei en de hogere piek in mei 2022 ten opzichte van mei 2019, de realisatie in de eerste helft van het jaar achter op 2019. Een adequate toelichting hierop ontbreekt in de onderhavige UR.

Ten aanzien van de indirecte belastingbaten merkte het CAft bij zijn reactie op de eerste UR al op een meevaller te verwachten vanwege het economisch herstel.⁷ Ook uit de tweede UR blijkt dat het herstel van de indirecte belastingbaten verder doorzet. Het CAft blijft derhalve bij zijn verwachting. In de NJN zijn de indirecte belastingen verhoogd met AWG 30 miljoen.

---

³ Aruba, Afwijkingsvoorstel conform artikel 23 Landsverordening Aruba financieel toezicht van 22 oktober 2021, d.d. 22 oktober 2021.

⁴ BZK, kenmerk 2022-0000072813, Besluitvorming Rijksoverheid 4 februari inzake afwijken en begrotingsnormen en afbouw salariskorting en verlenging Protocol Aruba-Nederland, d.d. 17 februari 2022.

⁵ Cft, kenmerk 202200018, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 8 maart 2022.

⁶ SVb, kwartaalbericht 2, 2022. De AOW/AWW-premie's in het tweede kwartaal 2022 zijn 2 procent hoger ten opzichte van het eerste kwartaal 2019.

⁷ Cft, kenmerk 202200069, Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 10 juni 2022.

In de begroting is een bedrag van AWG 433 opgenomen aan personeelslasten. In de NJN wordt dit bedrag bijgesteld naar AWG 426 miljoen, waarmee zal worden voldaan aan de personeelslastennorm. Om dit daadwerkelijk te realiseren dient Aruba conform zijn voorstel in het kader van de afbouw van de arbeidsvoorwaarden van medewerkers in de (semi)publieke sector en gesubsidieerde instellingen over te gaan tot het gedeeltelijk bevriezen van roll-overs en het aftoppen van overwerkvergoedingen.⁸ Het CAft constateert echter dat de overwerkvergoedingen in de eerste helft van het jaar zijn gestegen ten opzichte van 2021. Het CAft adviseert Aruba hierop actief te sturen zodat Aruba een daling van de overwerkvergoeding per eind 2022 realiseert en daarmee voldoet aan de personeelslastennorm.

Het CAft wees meerdere malen op de zorgwekkende ontwikkeling van de lasten voor goederen en diensten en adviseerde bij de vastgestelde begroting 2022 (begroting) deze te verlagen met tenminste AWG 39 miljoen.⁹ Tot en met het tweede kwartaal realiseert Aruba AWG 86 miljoen aan lasten voor goederen en diensten, gelijk aan 40 procent van de begroting. Aruba verstrekke het CAft, ondanks verschillende verzoeken daartoe, geen inzicht in de aangegane verplichtingen. Op basis van de UR is daarom niet vast te stellen of de onderbesteding het gevolg is van daadwerkelijk lagere lasten, of van een vertraging in de realisatie. Het CAft adviseert dat Aruba, in lijn met de realisatie, de lasten voor goederen en diensten met AWG 39 miljoen naar beneden bijstelt. Uit de NJN blijkt dat de lasten voor goederen en diensten worden verlaagd met AWG 14 miljoen.¹⁰

De AZV verwacht de taakstellende besparing van AWG 60 miljoen ook in 2022 niet te realiseren. Uit de tweede UR blijkt dat het verwachte negatieve resultaat voor 2022 van de AZV is toegenomen van AWG 11 miljoen naar AWG 13 miljoen. Het CAft wijst erop dat, conform het verzoek van de RMR, eventuele besparingsverliezen dienen te worden gecompenseerd in het lopende begrotingsjaar.¹¹ Gelet op de economische groei en de daaruit voortkomende premieontwikkelingen in samenhang met het realiseren van de structurele besparingen in de zorg, zou de AZV volgens het CAft een overschot moeten realiseren in 2022, in plaats van een tekort zoals nu gepresenteerd.

Ondanks eerdere adviezen van het CAft om de knelpunten rondom de heffing en inning van Serlimar op te lossen, is er bovenop de jaarlijkse bijdrage een additionele financiële bijdrage van AWG 3 miljoen van het land aan Serlimar opgenomen in de begroting 2022. Uit de tweede UR blijkt dat het verwachte tekort in 2022 bij Serlimar AWG 3,5 miljoen bedraagt. Uit de UR en de NJN blijkt geen verdere bijsturing van de knelpunten betreffende Serlimar en de extra bijdrage van AWG 3 miljoen aan het Serlimar blijft daarmee in de begroting van het land.

---

⁸ Aruba, kenmerk MAZ/031, Voorstel intrekken 5 procent korting op bezoldiging ingaande juli 2022, d.d. 14 juni 2022.

⁹ Cft, kenmerk CAft 202200037, Advies bij de vastgestelde begroting 2022, d.d. 10 mei 2022.

¹⁰ De post goederen en diensten neemt in de NJN per saldo met AWG 0,3 miljoen toe. Dit is het resultaat van een neerwaartse bijstelling van de post van AWG AWG 14,5 miljoen, een intensivering (voornamelijk in het kader van het Landspakket) van AWG 12,7 miljoen en een tegenvaller vanwege hogere bankkosten in 2022 van AWG AWG 2,1 miljoen.

¹¹ BZK, kenmerk 2022-000099123, Besluitvorming Rijksministerraad 25 februari 2022, d.d. 9 maart 2022.

Op basis van de tweede UR en de NJN constateert het CAft dat zijn aanbevelingen bij de begroting maar beperkt worden opgevolgd. Op basis van de voorgestelde wijzigingen in de NJN, komt de neerwaartse bijstelling van het tekort niet verder dan AWG 79 miljoen, waarmee het verwachte financieringstekort van het land volgens Aruba uitkomt op AWG 148 miljoen. Structurele maatregelen met doorwerking naar volgende jaren blijven wederom uit. Dit zou betekenen dat de schuld van Aruba onnodig zal oplopen. Overigens zal Aruba waarschijnlijk hiervoor op de binnenlandse markt gaan lenen. Gezien de oplopende rente zou dit de reeds hoge rentelasten van Aruba verder doen stijgen. Het CAft zal bij zijn advies bij de al ingediende OBW aangeven welk tekort aanvaardbaar zou zijn.

Toelichting

In tabel 1 zijn de realisaties van het eerste halfjaar van 2019, 2020 en 2021 weergegeven en afgezet tegen de NJN 2022.

Tabel 1: overzicht realisatie gewone en kapitaaldienst (in miljoenen AWG)¹²

	Realisatie 2e UR 2019	Realisatie 2e UR 2020	Realisatie 2e UR 2021	Realisatie 2e UR 2022	Begroting 2022	NJN 2022	Percentage ten opzichte van de NJN 2022
Baten	729	518	492	643	1,273	1,320	49%
Directe belastingen	305	233	195	266	464	460	58%
Indirecte belastingen	295	215	224	285	545	575	50%
Overige baten	129	70	73	92	264	285	32%
Lasten	669	799	864	672	1,471	1,455	46%
Personeelslasten	248	226	215	215	433	426	50%
Goederen en diensten	74	82	84	86	213	214	40%
Rente	118	119	121	118	253	253	47%
Subsidie	108	96	101	97	207	206	47%
Overdrachten	54	183	219	71	167	168	42%
Bijdragen en afschrijvingen	67	93	124	86	198	188	46%
Exploitatieresultaat	60	-281	-372	-29	-199	-135	21%
Kapitaaldienst							
Kapitaalontvangsten	21	18	18	19	40	40	47%
Kapitaaluitgaven	11	7	8	10	69	53	18%
Resultaat kapitaaldienst	11	12	10	9	-29	-13	-72%
Resultaat land	71	-269	-363	-19	-227	-148	13%

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Baten

De directe belastingbaten zijn hoger ten opzichte van het tweede kwartaal 2021, en AWG 39 miljoen lager dan het tweede kwartaal 2019. De realisatie van de loonbelasting blijft met AWG 28 miljoen achter ten opzichte van het tweede kwartaal 2019 en AWG 12 miljoen ten opzichte van het tweede kwartaal 2020. Het CAft constateert net als bij de eerste UR dat de loonbelastingbaten en de premiebaten uiteenlopen en niet correleren. Ook in de tweede UR wordt dit niet toegelicht. Ondanks de economische groei en een hogere piek in de winstbelasting, in mei 2022 ten opzichte van mei 2019, is een daling in de baten uit de winstbelasting zichtbaar ten opzichte 2019. De oorzaak hiervan is tevens onvoldoende toegelicht in deze UR.

De inkomstenbelasting blijft aanzienlijk achter ten opzichte van de realisatie in het tweede kwartaal van 2019 en 2020. Ook ten opzichte van de historische trend (2015-2018), blijft de realisatie van de inkomstenbelasting in het tweede kwartaal 2022 achter. De lagere realisatie wordt veroorzaakt door uitbetaalde restituties.

Op basis van de historische trend (2015-2021) is de realisatie bij de overdrachtsbelasting eind tweede kwartaal doorgaans circa 50 procent van de begroting. Door aankoop van vakantiewoningen door niet-ingezetenen in het eerste halfjaar heeft de overdrachtsbelasting al een 100 procent realisatie bereikt. Het CAft verwacht dat de baten uit overdrachtsbelasting een meevaller zullen opleveren. In de NJN zijn de baten bij de overdrachtsbelastingen niet verhoogd.

Uit de UR blijkt dat het herstel van de indirecte belastingbaten doorzet en dat de belasting additionele voorzieningen PPS-projecten (BAVP) het niveau 2019 al heeft bereikt. Ook het realisatieniveau van de overige indirecte belastingen geeft een positief beeld. Het CAft verwacht op basis hiervan dat de baten uit de indirecte belastingen een meevaller zullen opleveren vanwege het economisch herstel. In de NJN zijn de indirecte belastingen verhoogd met AWG 30 miljoen.

De SVb verwacht een bedrag aan terug te vorderen loonsubsidie van AWG 49 miljoen te kunnen innen in 2022. Hiervan heeft de SVb al een bedrag van AWG 32 miljoen geïnd. De baten uit rechten en boeten vallen in het tweede kwartaal echter lager uit, met name doordat de SVb de teruggevorderde loonsubsidie nog niet heeft overgedragen aan het land. Het is van belang dat dit zo spoedig mogelijk gebeurt. De niet-belastingbaten zijn lager uitgevallen dan begroot, doordat de dividenduitkering van de Aruba Tourism Authority en uitkering van de Centrale Bank van Aruba nog niet zijn gerealiseerd. Aruba verwacht dat deze uitkeringen later in het jaar worden uitbetaald en mogelijk zelfs worden verhoogd.

Lasten

De gerealiseerde lasten bedragen tot en met het tweede kwartaal AWG 672 miljoen. Dit is AWG 192 miljoen lager ten opzichte van het tweede kwartaal van vorig jaar. Dit wordt grotendeels verklaard door het vervallen van de steunmaatregelen vanwege de coronacrisis.

In vergelijking met het tweede kwartaal van het pre-coronajaar 2019 zijn de lasten (inclusief korting op arbeidsvoorwaarden) AWG 3 miljoen hoger, hetgeen met name wordt veroorzaakt door hogere lasten bij goederen en diensten, overdrachten en afschrijvingen en bijdragen.

In de NJN worden de personeelslasten verlaagd met AWG 7 miljoen naar AWG 426 miljoen. De besparing van AWG 7 miljoen wordt behaald door het gedeeltelijk bevriezen van roll-overs en het aftoppen van overwerkvergoedingen.¹³ Uit de tweede UR 2022 blijkt echter, in tegenstelling tot het voorstel van Aruba, dat de vergoedingen voor overwerk in de eerste helft van het jaar zijn gestegen. Om in 2022 te kunnen voldoen aan de personeelslastennorm moet ten minste een besparing van AWG 7 miljoen worden gerealiseerd. Het is dus noodzakelijk dat Aruba, conform zijn voorstel, daadwerkelijk overgaat tot het aftoppen van de overwerkvergoedingen.

Aruba begroot AWG 213 miljoen aan goederen en diensten voor het gehele jaar. Het CAft adviseerde dit bedrag bij te stellen met tenminste AWG 39 miljoen. Tot en met het tweede kwartaal realiseert Aruba AWG 86 miljoen aan lasten voor goederen en diensten, gelijk aan 40 procent van de begroting. Op basis van de UR is niet vast te stellen of de onderbesteding het gevolg is van daadwerkelijk lagere lasten, of van een vertraging in de realisatie. Op basis van historische trend en in lijn met de realisatie, blijft het CAft bij zijn oordeel dat de lasten voor goederen en diensten voor AWG 39 miljoen naar beneden moeten worden bijgesteld. Uit de NJN blijkt dat de lasten voor goederen en diensten worden verlaagd met maar AWG 14 miljoen.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont tot en met het tweede kwartaal een positief resultaat van AWG 9 miljoen. De baten bedragen AWG 19 miljoen terwijl de lasten AWG 10 miljoen bedragen. De baten betreffen grotendeels vrijgekomen afschrijvingen. Door de blijvende effecten van de coronacrisis is er vertraging opgelopen in het invorderingsbeleid bij de studieleningen waardoor minder baten zijn gerealiseerd dan begroot. De lasten van AWG 10 miljoen bestaan uit verstrekte lokale kredietverlening (studieleningen), vermogensoverdrachten en investeringen. De investeringen in de NJN zijn verlaagd met AWG 16 miljoen naar AWG 22 miljoen. De eerder als urgente vervangingsinvestering voor de RWZI is niet langer opgenomen in de begroting.

Financieel beheer

Aruba is meerdere malen door de RMR verzocht de jaarrekeningen 2019 en 2020 vast te stellen. Aan de gestelde deadlines werd niet voldaan. In tegenstelling tot wat eerder is gecommuniceerd aan het CAft, geeft Aruba in de tweede UR aan dat de jaarrekening 2019 in het vierde kwartaal bij de Staten zal worden ingediend. De jaarrekeningen 2020 en 2021 worden naar verwachting medio 2023 opgeleverd. Het CAft blijft het belang van het tijdig aanleveren van de jaarrekeningen benadrukken.

---

¹³ Aruba, kenmerk MAZ/031, Voorstel intrekken 5 procent korting op bezoldiging ingaande juli 2022, d.d. 14 juni 2022.

Collectieve sector

Conform artikel IX van het protocol Aruba-Nederland van 2 mei 2015 dient het land tweejaarlijks, voor 1 april, de collectieve sector voor de daaropvolgende begrotingsjaren vast te stellen. Conform het protocol zou voor 1 april 2020 de collectieve sector voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 moeten zijn vastgesteld. Aruba heeft begin 2022 een voorstel voor de samenstelling van de collectieve sector 2021 en 2022 aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Dit voorstel is nog in behandeling.

Schuldpositie

De tweede UR laat een financieringsbehoefte zien van AWG 119 miljoen. In de NJN is een financieringsbehoefte opgenomen van AWG 1.169 miljoen voor 2022. Dit bedrag bestaat uit het begrote exploitatietekort en het resultaat van de kapitaaldienst van het land van AWG 148 miljoen en aflopende leningen van circa AWG 1 miljard. Inmiddels is met Nederland een herfinanciering overeengekomen van de liquiditeitssteunleningen van AWG 916 miljoen tot oktober 2023. Hierdoor bedraagt de financieringsbehoefte in 2022 AWG 253 miljoen (AWG 148 miljoen voor het begrote financieringstekort van het land en AWG 105 miljoen aan aflopende leningen). De totale overheidsschuld bedraagt aan het einde van het tweede kwartaal AWG 5.970 miljoen.

Het saldo liquide middelen bedraagt ultimo juni 2022 AWG 48 miljoen. Het positieve saldo aan liquide middelen is met name toe te schrijven aan een toename in kortlopende schulden in de vorm van het uitstellen van betalingen aan crediteuren. Daarmee is de vordering van crediteuren op het land in het tweede kwartaal met ongeveer AWG 20 miljoen verder opgelopen tot circa AWG 200 miljoen. Het aangaan van verplichtingen terwijl er beperkte liquide middelen in kas zijn brengt risico's met zich mee. Het CAft benadrukt het belang van het verlagen van de lasten, zodat het tekort maximaal beperkt wordt en de kortlopende schulden niet verder oplopen.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Aruba
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën